

ประมวลเอกสารการนิเทศการศึกษา

ฉบับที่ ๑

จัดทำขึ้นโดย

หน่วยศึกษาในเทศก กรมการฝึกหัดครู
กระทรวงศึกษาธิการ

รวบรวมและแก้ไขใหม่

พ.ศ. ๒๔๕๘

คำนำ

วิชาการศึกษาหรือที่เราเรียกกันว่า “วิชาครู” นั้นเป็น ศาสตร์ ทักษะ
เชิงเคราะห์เข้าใจในบรรดาศาสตร์ทั้งหลายในโลกที่ ต้องการการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง
แก้ไขอยู่เสมอให้สอดคล้อง เพื่อให้ทรงคุณค่าของศาสตร์ โดยแท้จริงได้ การ
ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงย่อมกระทำกันได้ด้วยหลายกตวิธี และการเขียนเอกสาร
ให้อ่านก็เป็นวิธีหนึ่งที่น่าสนใจ เอกสารที่ประมวลไว้ในหนังสือเล่มนี้
ถึงสิ่งต่าง ๆ ในวงการศึกษายุคใหม่ทั้งศึกษานานาชาติ ผู้เรียบเรียงคิดว่าสมควรจะ
เสนอให้ผู้ที่อยู่ในวงการศึกษารวบรวมและพิจารณา ถ้าเห็นว่าดีมีประโยชน์
ก็จะได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่อาชีพครู ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม เอกสาร
เหล่านี้ความจริงได้พิมพ์ออกแจกจ่ายไปยัง โรงเรียนฝึกหัดครูและโรงเรียนมัธยม
ศึกษาในสังกัดกรมวิสามัญศึกษาครั้งหนึ่งแล้ว ทั้งนี้โดยความเห็นชอบของทาง
ราชการเจ้าสังกัด แต่ปรากฏว่าความต้องการจากแห่งต่าง ๆ ทั้งทางราชการ
และส่วนตัวยังมีมาก จึงได้แก้ไขและรวบรวมขึ้นเป็นเล่มใหม่ให้กระจัดกระจาย
จริงอยู่เรื่องราวในเอกสารเป็นเรื่องราวที่คัดัดแปลงเรียบเรียง มาจาก หนังสือ
วิชาการศึกษาดังประเทศ (สหรัฐอเมริกา) บ้าง คัดแปลงเรียบเรียงจากประสพ
การณ์ของผู้ที่ได้ไปเรียนวิชาการศึกษาในต่างประเทศ (สหรัฐอเมริกา) บ้าง จึง
อาจเป็นเครื่องชวนให้ท่านผู้อ่านคิดสงสัยว่า ก็เมื่อเป็นเรื่องของเขา จะให้เขา
มาใช้กับของเราจะเป็นการถูกต้องหรือ จึงใคร่จะขอชี้แจงว่า อาหารที่รับ
อย่างหนึ่งนั้น ท่านจะเรียกมันว่า ชีสทอดก็ตาม กุนเชียงก็ตาม หรือไส้กรอก

กับกับปลาแนมก็ตาม เนื้อแท้ที่ทรงสรรพคุณในอาหารวิธยาอย่างเดียวกัน
จะมั่วว่าอย่างไร ทำจากไหน มันไม่สำคัญมิใช่หรือ

หน่วยศึกษานิตศกมหน้าที่จะต้องแสดง ความชอบคุณไว้ ณ ที่นออย่าง
น้อย ๓ ครั้ง ครั้งหนึ่งคือขอบคุณศึกษานิตศก ผู้ได้เรียบเรียงเอกสารต่าง ๆ
จนเป็นวิทยาทาน ครั้งที่สองคือขอบคุณกรมการฝึกหัดครูที่ให้อนุญาตในการ
เผยแพร่วิทยาทาน ครั้งสุดท้ายคือจะขอบคุณท่านผู้อ่าน ถ้าได้กรุณาชักชวน
ข้อบกพร่องผิดพลาดอันน้อยอยู่ในบรรณนี้ด้วย

หน่วยศึกษานิตศก

กรมการฝึกหัดครู

พฤษภาคม ๒๔๕๘

วิธีสอนโดยใช้ห้องสมุด

โดย

นายกอ สวัสดิ์พานิชย์

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมวิสามัญศึกษา

จัดพิมพ์แจกโรงเรียนฝึกหัดครู

ของกรมวิสามัญศึกษา

เอกสารการนิเทศการศึกษา

๒๐ กันยายน ๒๔๕๖

วิธีสอนโดยใช้ห้องสมุด

ครูทุกคนย่อมทราบถึงความสำคัญของห้องสมุด ดังจะเห็นได้ว่าแต่ละโรงเรียนก็พยายามจัดห้องสมุดของตนให้ดี กล่าวคือให้มีหนังสือมากชนิดและให้มีชนิดที่หลากหลายเต็ม ในขณะที่เดียวกัน ครูส่วนมากก็มักจะกระวนกระวายใจว่านักเรียนของตนไม่ค่อยจะอ่านหนังสือในห้องสมุด ถึงอ่านก็อ่านแต่หนังสือประเภทนวนิยาย ซึ่งก็ไม่ใช่ประโยชน์ทางการศึกษาเท่าใดนัก

การที่เราจะสามารถชักจูงให้นักเรียนมาอ่านหนังสือในห้องสมุดได้นั้น เราจะต้องจัดห้องสมุดให้ดี และในขณะเดียวกันเราก็คงแนะนำหรือชักจูงให้นักเรียนใช้ห้องสมุดด้วย ปัญหาเรื่องการจัดห้องสมุดเป็นปัญหาของเจ้าหน้าที่ประจำห้องสมุด แต่เรื่องการใช้ห้องสมุดย่อมเป็นหน้าที่ของครูทุกคน พยายามว่าครูทุกคนต้องร่วมมือกันแนะนำให้นักเรียนใช้ห้องสมุด นักเรียนจึงจะมาอ่านหนังสือตามที่โรงเรียนต้องการ

ทำไมคนจึงอ่านหนังสือ

ก่อนจะกล่าวถึงวิธีจัดและวิธีใช้ห้องสมุด จะขออภิปรายถึงจุดประสงค์ในการอ่านหนังสือของคน โดยทั่วไปสักเล็กน้อย กล่าวโดยกว้างๆ คนเราอ่านหนังสือเพื่อเหตุหนึ่งเหตุใดในสองประการนี้ คือ

๑. อ่านเพื่อแสวงหาความรู้
๒. อ่านเพื่อแสวงหาความบันเทิงใจ

เมื่อมองดูแล้ว เราอาจจะสรุปว่า การอ่านเพื่อแสวงหาความรู้ เป็นประโยชน์แก่ชีวิตมากกว่าการอ่านเพื่อแสวงหาความบันเทิงใจ ดังนั้นครูหรือ

ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ จึงมักจะไม่วางใจให้นักเรียนอ่านหนังสือประเภท
นวนิยาย

ผู้เขียนยอมรับว่าการอ่านเพื่อแสวงหาความรู้ ย่อมมีประโยชน์มากกว่า
การอ่านเพื่อแสวงหาความบันเทิงใจ แต่ในขณะเดียวกันก็ใคร่ขอเสริมเติม
ว่า การอ่านเพื่อแสวงหาความรู้ เป็นการอ่านที่ยาก ผู้อ่านจะต้องได้รับการ
ฝึกฝนมาเป็นอย่างดี จึงจะรู้จักวิธีอ่านแบบนั้นได้อย่างแท้จริง

ส่วนการอ่านเพื่อแสวงหาความบันเทิงใจ ก็ไม่ใช่จะเป็นการอ่านที่ไม่
ประโยชน์แต่เพียงอย่างเดียว คนที่เจริญแล้วย่อมรู้จักจัดกิจกรรมในชีวิตของตนให้
ได้สัดส่วนกัน คือรู้จักทำงาน รู้จักพักผ่อนหย่อนใจเพื่อเป็นการแสวงหาความ
สุข การอ่านของคนก็ควรจะมีทั้งสองอย่างให้ได้สัดส่วนเช่นเดียวกัน ถ้าเราจะ
มุ่งแต่ให้เด็กอ่านเพื่อแสวงหาความรู้ แต่อย่างเดียว ชีวิตของเด็กจะจัดสรรจาก
แต่ตำรา ไม่รู้ความเป็นไปของคนอื่นหรือสิ่งทีคนสนใจ อย่างนี้ความ
เจริญของเด็กเป็นไปทางเดียว ผู้เขียนคิดว่าครูหรือผู้ปกครองคงอยากให้
นักเรียนเจริญเติบโตเป็นผู้รอบรู้ มากกว่า

ข้อประการหนึ่งในการอ่านเราถือว่าเป็นทักษะ (skill) อย่างหนึ่ง ถ้าได้
ฝึกหัดมากๆ จึงจะเกิดความชำนาญ การที่นักเรียนอ่านออกเฉยๆ ยังไม่พอ-
เพียงที่จะทำให้นักเรียนทတ်ได้ นักเรียนจะต้องอ่านอย่างคล่องแคล่วรวดเร็ว
พร้อมทั้งรู้จักจับใจความสำคัญของเรื่องราวที่ตนอ่านไปในตัวด้วย ทำอย่างไร
นักเรียนของเราจึงจะบังเกิดความชำนาญในการอ่านเช่นนี้ คำตอบง่ายๆ ก็คือ
ให้นักเรียนฝึกหัดอ่านให้มาก ยิ่งอ่านมากก็ยิ่งชำนาญมาก ยิ่งอ่านชำนาญมาก

ก็ยังอยากอ่านมากขึ้น ความเจริญในการอ่านของนักเรียนมักจะเป็นลูกโซ่เกี่ยวพันกันไปเช่นนั้น

ปัญหาต่อไปจึงมีอยู่ว่าเราจะให้เด็กหัดอ่านหนังสือประเภทใดก่อนเพื่อปลูกฝังให้เด็กมีทักษะในการอ่าน (reading skill) หนังสือที่ควรให้เด็กฝึกหัดอ่านควรจะเป็นหนังสือที่เด็กสนใจ ถ้าเด็กสนใจในนวนิยายก็ขอให้เราฝึกฝนให้เด็กอ่านนวนิยายอย่างช้าของเสียก่อน จึงค่อยก้าวไปหาตำราที่หลัง เรื่องการสอนให้เด็กอ่านคำว่าเป็นเรื่องใหญ่ จะกล่าวอย่างละเอียดในตอนต่อไป ในตอนนี้จะพูดถึงการใช้นวนิยาย เพื่อสอนให้เด็กบังเกิดความชำนาญในการอ่านเสียก่อน การหาประโยชน์จากสิ่งที่เราเรียกว่าไม่มีประโยชน์

ความเห็นของครูและผู้ปกครองส่วนมากมักจะตรงกันในข้อที่ว่า นวนิยายไม่มีประโยชน์ ยังเป็นนวนิยายประเภทต่ำแต่ไม่ใช่ว่าไม่มีประโยชน์เลย คุกักับให้โทษเสียด้วย ดังนั้นเราจึงห้ามไม่ให้เด็กอ่านเด็ดขาด ถึงเราจะห้ามปรามนักเรียนไม่ให้อ่านหนังสือประเภทนี้มากเพียงใดก็ตาม แต่ยังมีชายเถื่อนคนคลาต่อผู้ตลอดเวลา ถ้าการห้ามปรามของเราได้ผล หนังสือประเภทนี้คงขาดตลาดไปนานแล้ว เพราะไม่มีผู้ซื้ออ่าน

ผู้เขียนขอเสนอแนะว่าแทนที่เราจะห้ามเด็กอ่าน ขอให้เราส่งเสริมเสียเสียดูจะได้ผลมากกว่า ทักกล่าวเช่นนั้นขอให้เหตุผลประกอบตามข้อ

๑. ครูและผู้ปกครองคงจะไม่ปฏิเสธว่าหนังสือนวนิยายมีหลายชั้น ชั้นที่ดีจริง ๆ เราขอมอบอยากให้เด็กอ่านบ้าง ใครจะเป็นผู้ตัดสินว่าหนังสือเล่มใดอยู่ในชั้นดี ทว่าตัดสินในแง่ไหน ในทัศนะของใคร สมมุติว่าเราตอบปัญหาสองตามข้อนี้ได้ จะขอถามต่อไปว่าใครจะเป็นผู้คอยบอกเด็กว่าจะต้องอ่านหนังสือ

เล่มโตบ้าง หนังสือที่พิมพ์ออกใหม่ๆ ไม่เพิ่มชนทุกวัน คราวจะต้องคอยอ่าน
หนังสือเหล่านั้นทุกเล่ม และคอยบอกเด็กว่าต้องอ่านเล่มนั้นเล่มนั้นเช่นนั้นหรือ
ถ้าเราอ่านหนังสือได้ครบทุกเล่มเรายังจะต้องไปตรวจหนังสือพิมพ์ และนิตยสาร
และคอยบอการค้าแนะนำแก่เด็กของเราทุกเวลาหรือไม่

ถามว่าเราจะแก้ปัญหาที่ยากเหล่านี้ โดยจำกัดให้เด็กอ่านแต่หนังสือ
ที่เราเห็นवादแล้ว นอกนั้นไม่ให้อ่านทั้งหมด เช่นนั้นจะง่ายและดีเหมือนครูเรา
จะถือหลักปฏิบัติตามนั้นเป็นส่วนใหญ่ แต่เรากรุณาเตือนว่าการห้ามปรามของ
เราไม่บังเกิดผล ดังนั้นเหตุผลข้อแรกของผู้เขียนก็คือเราไม่ควรห้าม เพราะถึง
ห้ามก็ไม่สำเร็จ นอกจากการห้ามปรามของเรายังเป็นกาวัดขัดทอนความเจริญ
เติบโตของเด็กไปอย่างมากด้วย

๒. คงจะเป็นที่ยอมรับกันว่า คนเราจะกำหนดหน้าโดยอมจะต้องเป็นผู้รู้จัก
คิด รู้จักเปรียบเทียบ รู้จักหาเหตุผล และรู้จักตัดสินใจเอาเอง ทำไมเรา
จึงไม่ฝึกให้เด็กของเราคิด หาเหตุผลจากหนังสือที่อ่านด้วย ดูจะเป็นเครื่องมือ
ที่เราจะใช้ให้เป็นประโยชน์ได้อย่างมากไม่ใช่หรือ

เมื่อคนเราจะรู้จักว่าอะไรดีอะไรเลวก็ต้องได้เห็นทั้งสองอย่าง เพื่อเปรียบเทียบ
กัน ถ้าเด็กของเราได้อ่านแต่หนังสือดีๆ ดีๆ เด็กจะเอาไปเปรียบเทียบ
กับอะไร

๓. โลกเราเต็มไปด้วยความชั่วร้ายต่างๆ สิ่งๆ เราที่ทราบกันทุกคนว่ามั่งคั่ง
และต่ำปะปนอยู่ด้วยเป็นอย่างมาก ถ้าเราจะสอนให้เด็กของเรารู้จักแต่สิ่งดีๆ
สิ่งๆ เราแน่ใจได้ไหมว่าเด็กของเราจะไม่หันไปนิยมสิ่งชั่วร้ายในภายหลัง

การที่เด็กนิยมแต่ของดีเพราะได้เห็นแต่ของดี กับ การที่เด็กนิยมของดี โดยที่ไดพบ
ทั้งของดีและของเลว เราจะเลือกเอาอย่างไร

ดังนั้นเหตุผลประการสุดท้ายของผู้เขียนก็คือเราควรจะต้องสอนให้เด็กสร้าง
รสนิยมที่ดีจากความเป็นจริง ถ้าครูรู้จักแนะนำก็จะทำได้โดยไม่ยากนัก

วิธหาประโยชน์จากสิ่งที่เราเห็นว่าไม่มีประโยชน์

ถ้าเราจะใช้นวนิยายเพื่อสอนให้เป็นประโยชน์แก่เด็ก เราจะต้องมีวิธีการ
ก่อนอื่นเราควรจะต้องจุดประสงค์ไว้ว่าจะใช้นวนิยายเพื่อทำอะไร ผู้เขียนคิดว่า
เราจะใช้เพื่อเหตุผลสองประการคือ

๑. ใช้เพื่อสอนให้เด็กมีทักษะในการอ่าน (reading skill)
๒. ใช้เพื่อสอนให้เด็กเกิดรสนิยม (taste) ที่ดีในหนังสืออ่าน

จุดประสงค์ในการสอนทั้งสองอย่างนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าเราจะทำให้
สำเร็จได้โดยวิธีการเดียวกัน กล่าวคือเราแนะนำแนวทางแก่เด็กทั้งสองอย่างได้ใน
เวลาเดียวกัน ปัญหาแรกที่ครูจะพบก็คือเวลาสอน ครูคงไม่สามารถใช้เวลา
เรียนในชั้นได้เพราะเราไม่ได้บรรจุการอ่านนวนิยายเข้าในหลักสูตรและตาราง-
สอน ดังนั้นเวลาที่ครูจะใช้จึงควรเป็นเวลานอกชั้นเรียน และครูควรจะต้องจัดการ
อ่านนวนิยายเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตร (extra-curricular activity) โดยการ
ตั้งเป็นสัปดาห์อ่านหนังสือ (Reading Club) ขึ้น

สัปดาห์หนึ่งส่งเสริมให้นักเรียนอ่านหนังสือทุกประเภท ใครจะไปอ่าน
หนังสืออะไร หรือในระดับใดมากที่สุด แต่เมื่ออ่านแล้วสมาชิกจะต้องมาเล่าเรื่อง
หรือมาวิจารณ์หนังสือที่ตนอ่านให้เพื่อนสมาชิกฟัง การกระทำเช่นนี้จะส่งเสริม

ให้สมาชิกเกิดความชำนาญในการจับใจความในหนังสือ การแปลความคิดเห็น
ของผู้แต่ง และการตัดสินรับรองคุณค่าของหนังสือโดยมีเหตุผล

บางทศวรรษอาจจะขอร้องให้นักเรียนอ่านหนังสือเล่มเดียวกันหลาย ๆ คน และ
ครูเป็นผู้ นำในการวิจารณ์หนังสือเล่มนั้น เช่นครูจะมุ่งทางชี้แจงหรือให้ความ
เห็นได้มาก และเด็กแต่ละคนก็จะได้แสดงความคิดเห็นของตนอย่างเต็มที่ อัน
เป็นหนทางจะนำไปสู่การสร้างรสนิยมให้แก่เด็กได้อย่างถูกต้อง

ถ้าสำหรับหนังสือเล่มแรกที่ทำในทำนองเดียวกัน แต่ครูต้องคอยยับยั้งข้อ
บกพร่อง ที่เด็กมองข้ามไปมาให้เด็กคิด และให้นำไปเปรียบเทียบกับหนังสือ
เล่มอื่นซึ่งเด็กได้อ่านมาแล้ว ถ้าทำเช่นนั้นได้ ผู้เขียนเชื่อว่าเด็กคงไม่หันไปนิยม
หนังสือชนิดนอกคอกต่อไป ขอให้นักเปรียบเทียบกับตัวเราเองก็แล้วกันว่าทำไมเราจึง
ไม่นิยมหนังสือเล่มแรก เราไม่นิยมเพราะเราได้ใคร่ครองและเปรียบเทียบกับหนังสือ
เล่มอื่นแล้วมิใช่หรือ ในฐานะที่เราเป็นผู้ใหญ่เราย่อมจะใคร่ครองได้โดยตนเอง
แต่เด็กนั้นผิดกับผู้ใหญ่ คือ ต้องมีคนคอยประคับประคอง ถ้าครูทำหน้าที่
ประคับประคองให้ถูกทางได้เด็กจะเลิกนิยมหนังสือเล่มแรกในเวลาไม่นานนัก

เมื่อเด็กรู้จักอ่านนวนิยาย และมีความสนใจในการอ่านพอสมควรแล้ว
เราจะให้หันไปอ่านสารคดีเป็นการทดลองดูบ้างก็ได้ การก้าวไปหาหนังสือ
ประเภทชีวประวัติของบุคคลสำคัญจะไม่เป็นของยากนัก แต่การจะก้าวไปหา
สารคดีที่หนัก ๆ เช่นปัญหาทางการเมืองหรือเศรษฐกิจออกจะลำบากอยู่มาก
ถึงอย่างไรก็ดี ถ้าเด็กเกิดความสนใจในปัญหานี้ ๆ หนึ่ง เด็กย่อมจะเต็มใจอ่าน
โดยครูไม่ต้องขอร้อง

การส่งเสริมให้นักเรียนอ่านนวนิยาย ขอเตือนว่าครูต้องคอยดูแลอย่างใกล้ชิด เด็กอ่านหนังสือเล่มไหนครูควรจะได้รู้ เรื่องด้วยทุกครั้งไป ถ้าครูไม่คอยติดตามและห้ามปรามเด็กทุกฝั้วไปแล้ว ผู้เขียนเข้าใจว่าเด็กคงจะเต็มใจมารายงานให้ครูทราบว่าได้อ่านหนังสืออะไร และคงยินดีจะออกความคิดความเห็นเกี่ยวกับหนังสือเล่มนั้น เมื่อครูทำตัวให้เป็นห่วงของเด็กได้ ครูก็จะได้ดูแลและแนะแนวทางในการสร้างสันติความเจริญให้แก่เด็กได้ทุกระยะ

การสอนแผนใหม่เรามุ่งเอาตัวเด็กเป็นหลัก เราตามใจเด็กมาก แต่มิได้หมายความว่าเราจะปล่อยตามใจโดยมิได้ควบคุมดูแล ที่จริงครูที่สอนแบบใหม่ดูเหมือนจะต้องเอาใจใส่กับเด็กมากกว่าการสอนแผนเก่าด้วยซ้ำไป

ห้องสมุดโรงเรียนควรจะมีอะไรบ้าง

อย่างน้อยที่สุดห้องสมุดของโรงเรียนควรมีดังต่อไปนี้

๑. หนังสือ
๒. หนังสือพิมพ์รายวัน
๓. นิตยสาร
๔. เอกสารต่าง ๆ
๕. โต๊ะสำหรับอ่านหนังสือ
๖. ตู้ใส่หนังสือ

สำหรับหนังสือเราควรจะมีทุกประเภท ห้องสมุดไม่ควรจะบรรจุแต่ตำรับตำราหรือหนังสือหนัก ๆ ที่เด็กไม่ต้องการอ่าน ขอให้หนักได้ง่าย ๆ ของเราจัดห้องสมุดโรงเรียนไว้สำหรับเด็ก ถ้าเด็กไม่มาใช้ห้องสมุดประโยชน์ก็ไม่เกิดขึ้น และถ้าเราจะยอมรับว่า หนังสือนวนิยายมีประโยชน์ในการปลูกฝังความชำนาญ

และรสนิยมในการอ่านได้แล้ว ความจำเป็นในการจัดหาหนังสือมาบรรจุในห้องสมุดก็ควรจะมามากขึ้น

แต่โรงเรียนทุกแห่งย่อมประสบปัญหาการขาดแคลนเงิน ฉะนั้นจึงควรจะได้ไตร่ตรองดูว่าเราจะใช้เงินจำนวนน้อยเท่าไร ให้ได้ประโยชน์มากที่สุดได้อย่างไร คือทำอย่างไรเราจึงจะจัดซื้อหนังสือที่เด็กอยากอ่าน และหนังสือนั้นจะเป็นประโยชน์แก่เด็กไปในตัวด้วย ถึงอย่างไรก็ดีโรงเรียนไม่ควรจัดซื้อแต่หนังสือที่ครคิดว่าจะเป็นประโยชน์แก่เด็ก แต่เด็กไม่อยากจะอ่าน

หนังสือพิมพ์รายวันและนิตยสาร เป็นของจำเป็นที่ควรจะมีไว้ในห้องสมุดนักเรียนชั้นมัธยมและโรงเรียนฝึกหัดครู เจริญเติบโตพอที่จะสนใจกับข่าวบ้านการเมืองแล้ว หนังสือพิมพ์และนิตยสารจะให้ความรู้แก่เด็กในด้านนี้ได้มาก โรงเรียนฝึกหัดครูควรจะมีนิตยสารการศึกษา เช่นวิทยาสาร และประชาศึกษา เป็นประจำ นิตยสารเหล่านี้ นอกจากจะเพิ่มพูนความรู้ ของนักเรียนในด้านวิชาการแล้วยังให้ความสว่างแก่เด็กในเรื่องการเคลื่อนไหวทางการศึกษาได้มาก

เอกสารขององค์การต่าง ๆ ก็ให้ประโยชน์แก่นักเรียนเช่นเดียวกัน เอกสารเหล่านี้โดยมากมักจะขอได้เปล่า บางอย่างก็มีจำหน่ายในราคาถูกยิ่ง ถ้าครูเอาใจใส่และคิดต่อไปยังองค์การต่าง ๆ ของรัฐบาลหรือองค์การค่าใหญ่ ๆ โรงเรียนจะได้เอกสารที่จะเป็นประโยชน์แก่นักเรียนเป็นอย่างมาก

ห้องสมุดของโรงเรียน ควรจะมีโต๊ะสำหรับให้นักเรียนได้นั่งอ่านหนังสืออย่างสบาย โรงเรียนส่วนมากใช้โต๊ะใหญ่ ดังเก้าอี้รอบ ๆ โต๊ะ เท่านั้นควรจะพอใช้ได้แล้ว แต่ควรจะมีอีกไว้ในโอกาสต่อไป ถ้านักเรียนมาใช้ห้องสมุดมากขึ้น ห้องสมุดก็ควรจะขยาย และโต๊ะอ่านหนังสือก็ควรจะมีเพิ่มขึ้นไปด้วย

ห้องสมุดไม่ควรจะเป็นห้องเก็บหนังสือเฉยๆ เราควรจะใช้เป็นที่พักมรรยาทในการอ่านและมรรยาทการตั้งคัมให้แกเด็กของเราด้วย เด็กควรจะได้รับการอบรมให้รู้ จกนั่งเงียบๆ เวตาอ่านหนังสือกับคนอื่น และควรจะได้รู้ จกต่อไปว่าหนังสือบางเล่มหรือเอกดารบางชิ้นเป็นที่สนใจของคนหลายคน ฉะนั้นควรจะแบ่งปันกันอ่านโดยรวดเร็ว หนังสือหรือเอกดารเช่นเด็กจะต้องมานั่งอ่านในห้องสมุด ยืมไปเก็บไว้ที่บ้านนานๆ ไม่ได้

โรงเรียนของเรามักจะเก็บหนังสือได้ คณกุญแจไว้อย่างแข็งแรง คนที่จะเปิดดู ได้มีอยู่คนเดียวคือบรรณารักษ์ เช่น โอกาสที่นักเรียนจะได้หยิบจับและเปิดดูหนังสือจึงมีน้อย บางทีการเปิดหนังสือคือการช่วยให้นักเรียนอ่านหนังสือได้เหมือนกัน แต่ถ้าเราไม่คณกุญแจเปิด โอกาสให้เด็กมาเลือกหยิบหนังสือได้อย่างเต็มที่ ปัญหาหนังสือหายและหนังสือไม่เป็นระเบียบจะตามมาอีก ขอฝากให้เป็นข้อคิดว่าควรจะเปิดโอกาสให้เด็กบางเป็นบางเวลา เรืองนจะได้กล่าวเพิ่มเติมอีกในคอนต่อไป

ส่วนหนังสือที่ไม่ค่อยมีราคามากเราไม่ควรจะเก็บไว้ดีจนเกินเหตุ โรงเรียนอาจจะทำหิ้งใส่ไว้เฉยๆ ก็ได้ การเปิดโอกาสให้นักเรียนหยิบจับหนังสือได้ตามสบาย นั้นอาจจะเป็นการฝึกให้นักเรียนรู้ จกรับผิดชอบได้เป็นอย่างดี

การจัดห้องสมุดให้เป็นທີ່ดึงดูดนักเรียน

นักการศึกษาแผนใหม่มักจะกล่าวเต็มอว่าห้องสมุดเปรียบเหมือนร้านขายของ ต้องจัดให้ดึงดูดดึงดูดลูกค้าให้มาอุดหนุนได้ ถ้าจะเปรียบเทียบกับร้านที่ดึงดูดหนังสือก็เหมือนกับการจัดหาสินค้ามาขาย ร้านที่ดึงดูดขายแต่ของที่

คนต้องการซื้อ และถึงพอค้าจะมีสินค้าแต่เพียงใดก็ตาม พอค้ายังจะต้องจัดหน้า
ร้านให้สวยงาม นอกจากนั้นยังจะต้องรู้จักวางสินค้าของตนให้เป็นระเบียบ
เวลาจะหยิบขายก็หยิบได้ทันทีโดยไม่เสียเวลา

สำหรับการจัดหนังสือให้เป็นหมวดหมู่มีอยู่หลายแบบ แต่ละแบบก็ได้
ประโยชน์ในแง่ต่าง ๆ กัน ในที่นี้จะไม่ขอกล่าวถึง เพราะบรรณารักษ์ของ
โรงเรียนส่วนมากได้ไปสังเกตการณ์ หรือไปรับการอบรมวิธีจัดหนังสือมาบ้าง
แล้วไม่มากนัก

ส่วนการตกแต่งให้ห้องสมุดเป็นที่ดึงดูดใจนักเรียนนั้น ข้อสำคัญอยู่ที่ว่า
ห้องสมุดควรจะมืบรรยากาศดี คือเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เดินเข้าไปดูอย่าง
สบาย แต่ในขณะเดียวกันนักเรียนก็ไม่ควรจะไปรบกวนคนอื่นที่ที่นั่งอ่านหนังสือ
อยู่ พยายาม ๆ ว่าห้องสมุดไม่ควรจะตกแต่งดัดจริตเหมือนโบสถ์ หรือจอแจเหมือน
ตลาด

หนังสือพิมพ์และนิตยสารควรจะจัดวางไว้บนโต๊ะอ่านหนังสือ และควรจะ
วางไว้ให้เป็นระเบียบ ส่วนเอกสารต่าง ๆ ควรจะมีทั้งสำหรับเก็บ ห้องสมุด
บางแห่งมีป้ายสำหรับปิดประกาศให้นักเรียนได้ทราบว่า ห้องสมุดมีหนังสือใหม่
เพิ่มชนิดเติมในรอบเดือน ทั้งนี้เพื่อเรียกร้องความสนใจของนักเรียน

งานจัดห้องสมุดเป็นงานละเอียด บรรณารักษ์จะต้องทำงานไม่หยุดมือ
ถ้าโรงเรียนอยากมีห้องสมุดที่ดี โรงเรียนก็ควรจะหาบรรณารักษ์ประจำไว้
สักคนหนึ่งเพื่อจะได้ทำงานเต็มที่ แต่ในขณะนั้นโรงเรียนก็จะเสียตังครุให้มาจัด
ห้องสมุดในชั้นเรียนน้อยโรงเรียน เมื่อเป็นเช่นนี้เราควรจะแก้ไข โดยเอานักเรียน

เข้าช่วย โรงเรียนควรจะจัดตั้งคณะกรรมการห้องสมุด (Library committee) ขึ้นคณะหนึ่งเพื่อช่วยเหลือครู กรรมการคณะนี้หน้าทาบผดชอบในกิจการของห้องสมุด นับตั้งแต่การให้ยืมหนังสือมาจนถึงการจัดเอกสารให้เข้าที่ ถ้าครูผู้ช่วยเช่นนี้ยังไม่เป็นการลำบากเกินไปในการจัดห้องสมุดให้ดูงาน

ปัญหาเรื่องเวลาในการใช้ห้องสมุดเป็นสิ่งที่เราไม่ควรจะมองข้าม โรงเรียนส่วนมากเปิดห้องสมุดให้ใช้เฉพาะเวลาพักกลางวัน และเวลาเข้าก่อนเข้าเรียน โอกาสที่นักเรียนจะใช้ห้องสมุดจึงมีน้อยเกินไป ผู้เขียนมีความเห็นว่าถ้าโรงเรียนมีห้องสมุดที่ดีแล้ว เราอาจจะใช้ห้องสมุดเป็นห้องเรียนบางวิชาได้ถึงจะทำเช่นนั้นโอกาสในการใช้ห้องสมุดของนักเรียนก็น้อยอยู่ ถ้าจะเปิดห้องสมุดให้นักเรียนได้ใช้ต่อไปอีกสักหนึ่งชั่วโมง หลังจากโรงเรียนเลิกแล้วก็จะเป็นการดี สำหรับโรงเรียนเล็กหัดครูห้องสมุดควรจะเปิดตลอดเวลา จนถึงเวลานักเรียนเข้านอน

ตลอดเวลาที่ห้องสมุดเปิด ควรจะมีเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการห้องสมุดประจำ คู้ใส่หนังสือทุกคู้ ควรจะเปิดไว้ ให้นักเรียนหยิบหนังสือออกมาพลิกดูได้ตามสบาย เจ้าหน้าที่ห้องสมุดก็คอยควบคุมดูแล และให้ความสะดวกแก่นักเรียนตลอดจนรักษาระเบียบของห้องสมุดไปในตัวด้วย

การอำนวยความสะดวกแก่นักเรียน

หน้าที่ของบรรณารักษ์และคณะกรรมการห้องสมุด ควรจะมีอย่างหนึ่งคือการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ห้องสมุด คือช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดได้รู้จักกับหนังสือและเอกสารต่างๆ

ห้องสมุดในต่างประเทศหรือห้องสมุดใหญ่ๆ ในเมืองไทยมีบัตรชื่อของหนังสือเก็บไว้เป็นหมวดหมู่ ในบัตรนั้นมีชื่อผู้แต่ง ชื่อหนังสือ บอกด้วยว่าหนังสือนั้นว่าด้วยเรื่องอะไร คัดลอกวิจารณ์หนังสือเล่มนั้นพอสมควร บัตรของห้องสมุดจะเป็นรูปดังต่อไปนี้

เลขหมวด.....

ผู้แต่ง ม.ถ. มานิจ ชุมสาย ชื่อหนังสือ วิชาครู วิธีสอนวิชาเฉพาะ
พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช พ.ศ. ๒๔๙๓
ว่าด้วยการสอนวิชาต่างๆ ในชั้นประถมและมัธยมโดยละเอียด ให้คำแนะนำและวิธีการ ที่จะใช้เป็นประโยชน์ในโรงเรียนได้มาก

บัตรชื่อหนังสือเหล่านี้ควรจะจัดให้เรียงตามลำดับอักษร โดยเอาชื่อของผู้แต่งเป็นหลัก หรือถ้ามีคำดั่งพ้องก็ควรจะทำบัตรเช่น ๒ ชุด โดยเรียงตามชื่อหนังสือก็ได้ การย่อใจความของหนังสือควรจะเขียนให้สั้น แต่ให้ละเอียดพอที่จะบอกคนอ่านได้ว่าเป็นหนังสือว่าด้วยอะไร อ่านแล้วจะได้ประโยชน์ทางไหน

นอกจากนิตยสารและกรรมการห้องสมุดควรจะให้ความสะดวกแก่ผู้อ่านในการค้นคว้านิตยสารด้วย โรงเรียนที่รับนิตยสารเป็นประจำควรจะรักษานิตยสารเหล่านั้นไว้ให้ครบทุกฉบับ และให้คงอยู่ในสภาพดี เพราะนิตยสารต่างๆ ย่อมมีบทความที่เป็นประโยชน์แก่การศึกษา

ถ้าจะใช้นิตยสารให้ได้ประโยชน์เต็มที่ บรรณารักษ์ควรจะจัดทำดรรชนี (index) ไว้ให้เป็นคู่มือแก่ผู้ใช้ห้องสมุดด้วย ดรรชนีนั้นถ้าจะทำเป็นบัตร

แบบที่หากบทหนึ่งด้อยก็จะเปิดช่องเนื้อหาบทมากเกินไป เพราะบทความในนิตยสารย่อมมีมาก ผู้เขียนคิดว่าทำเป็นแผ่นกระดาษ และเขียนดรรชนีให้ติดต่อกันได้ก็จะดี บทหนึ่งกระดาษก็เขียนหัวข้อตามรายวิชา หรือหมวดความรู้ใหญ่ๆ เช่น หมวดวิธีสอน หมวดภาษาไทย หมวดภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เป็นต้น

ตัวอย่างการจัดหน้ากระดาษและลงบันทึก

หมวดวิธีสอน

ผู้แต่ง

บรรจง ศรีศักดิ์ ขอเรื่อง วิธีสอนเขียนไทยในชั้นประถม
 ขอนิตยสาร นิพนธ์สาร ฉบับที่ ๒๘ ปีที่ ๒ เดือน ธันวาคม
 พ.ศ. ๒๔๘๕

อธิบายวิธีสอนเขียนไทย โดยแยกสอนตามความสามารถของเด็กแต่ละคน เป็นความคิดใหม่ น่าจะนำมาทดลองใช้ในชั้นเรียนได้

ผู้แต่ง

กมล ศรีสุวรรณ ขอเรื่อง เด็กกับเลขคณิต
 ขอนิตยสาร ข่าวการศึกษา ฉบับที่ ๔ ปีที่ ๑ เดือน กรกฎาคม
 พ.ศ. ๒๔๘๖ ให้แนวการสอนเลขคณิตแก่เด็กเริ่มเข้าเรียน
 อธิบายถึงความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเลขคณิตของเด็กเล็กพอ
 ดังเขป จิตวิทยาที่เขียนค่อนข้างจะอ่านเข้าใจยาก เพราะให้
 แนวคิดที่ตลกขบขันด้วยใจความที่ตื้นเกินไป

ดรรชนีตามแบบที่งาน ย่อมอำนวยความสะดวกแก่ผู้คนที่หนึ่งด้อยได้มาก
 เช่น นักเรียนต้องการรู้เรื่องการสอนเขียนไทยเพิ่มเติมจากตำราเรียน ก็มาดูที่

ดรรชนีในหมวดวิชาอื่น เมื่ออ่านคำอธิบายย่อๆ แล้วอาจจะอยากอ่านต่อไป นักเรียนไปค้นหาหนังสือสารที่ตนต้องการได้โดยง่าย เพราะในดรรชนีมีชื่อนิตยสาร ตลอดจนวันเดือนปีของนิตยสารฉบับนั้นโดยละเอียด

การเก็บและรักษานิตยสารควรจะเอาใจใส่ให้มาก บางโรงเรียนหรือในห้องสมุดใหญ่ๆ บางแห่งเขาเก็บนิตยสารไว้ในแฟ้มปกแข็งเพื่อบ่งกันไม่ให้ปกฉีกขาดได้ง่ายๆ และเมื่อรับนิตยสารได้ครบปีแล้วก็ส่งไปเย็บปกรวมเป็นเล่มใหญ่เสียที เช่นโรงเรียนก็จะสามารถเก็บรักษานิตยสารไว้ได้นานๆ

ทำอย่างไรเด็กจึงจะอ่านตำราในห้องสมุด

ห้องสมุดของโรงเรียนย่อมจะขาดตำราไม่ได้ ในห้องสมุดควรมีตำราทุกแขนงวิชา และแต่ละแขนงวิชาควรจะรวบรวมให้มัลหลายเล่มแปลกๆ กัน ผู้แต่งหนังสือแต่ละคนย่อมมีวิธีอธิบายเนื้อหาในวิชาตามแบบต่างๆ กัน โรงเรียนควรจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับความคิดความเห็นแปลกๆ เพื่อจะได้ช่วยให้ความรู้ของเขามีความคิดความเห็นกว้างขวางออกไป

เมื่อมีตำรา ครูจะต้องหาวิธีชักจูงให้นักเรียนได้ใช้ตำราเหล่านั้นให้เป็นประโยชน์ในการเรียน ตามปกติคนเราจะไม่หยิบตำราขึ้นมาอ่านเมื่อไม่ได้สนใจในวิชานั้นจริงๆ ดังนั้นความสนใจจึงเป็นสิ่งแรกที่ครูจะต้องปลูกฝังให้แก่เด็ก

ผู้เขียนมีความเห็นว่าถ้าเราจะสอนให้เด็กสนใจในตำราแต่ละเล่ม หรือให้สนใจวิชาแต่ละประเภท ความเจริญเติบโตของนักเรียนจะจำกัดอยู่ในวงแคบทางที่ครูควรจะสอนให้เด็กสนใจในปัญหาและการแก้ปัญหา เรื่องนี้เกี่ยวข้องกับวิชาอื่นอยู่มาก จึงขอให้เราอภิปรายกันต่อไปอีก

ถ้าครูสอนโดยวิธีบอกหนังสือให้แก่เด็ก เด็กจะจดและจำเอาคำสอนของครูไว้สำหรับตอบข้อสอบ ครูว่าอย่างไร เด็กก็ตอบตามนั้น ความรักไม่แนกฉานไปจากวงความรู้ที่ครูขีดไว้ให้

สัมมติว่าเราเปลี่ยนวิธีสอนใหม่ โดยให้เด็กเป็นผู้แสวงหาความรู้ตัวเอง โดยมีครูเป็นผู้แนะแนวทางให้ อย่างนี้เด็กจะมีปัญหา เมื่อมีปัญหาเด็กจะบังเกิดความต้องการที่จะแก้ปัญหา การมีปัญห การแก้ปัญหา การวิพากษ์หาข้อแก้ปัญห และความสำเร็จในการแก้ปัญหาย่อมจะเป็นเครื่องชักจูงให้เด็กบังเกิดความสนใจได้มาก

ปัญหาต่าง ๆ นั้นได้มาจากไหน ปัญหาของการเรียนย่อมมาจากหลักสูตร ครูเป็นผู้รู้จักปัญหาในหลักสูตร และนำปัญหานั้น ๆ เข้ามาสู่ห้องเรียน สัมมติว่าครูจะสอนเรื่ององค์แห่งการศึกษาในวิชาหลักการการศึกษา แทนที่ครูจะเอาตำราเล่มหนึ่งมาบอกให้นักเรียนจดและอธิบายตามตำรานั้น ครูอาจจะตั้งปัญหาให้ดังนี้

องค์แห่งการศึกษา

๑. พหุศึกษา
๒. จริยศึกษา
๓. พศศึกษา
๔. หัตถศึกษา

เรื่องทศวรรจะคนควาคอ

๑. ก่อนนองค์แห่งการศึกษามเพียง ๓ อย่าง เหตุใดจึงเพิ่มหัตถศึกษาเข้ามาในหลักสูตร
๒. ความสัมพันธ์ระหว่างองค์แห่งการศึกษา

๑. วิชาครูของ นาย ก. หน้า ๘๐-๘๔

๒. หลักสูตรการศึกษาของนาย ข. หน้า ๔-๑๓

- ๑๓๑ -

เมื่อครูต้งเป็นปัญหาขึ้นมาเช่นนี้ นักเรียนจะคงหาทางแก้ปัญหาโดยการไปอ่านหนังสือในห้องสมุด ในขณะที่เดียวกันครูต้องแจ้งให้บรรณารักษ์ทราบว่า คนใดให้งานแก่นักเรียนห้องใดไป และจะต้องใช้หนังสืออะไรบ้าง บรรณารักษ์จะได้จัดหนังสือเหล่านั้นไว้คอยต้อนรับ ถ้าทำเช่นนี้เข็ญรับรองว่านักเรียนจะอ่านตำราในห้องสมุดอยู่ไม่ขาด เพราะถ้าไม่อ่านก็ไม่สามารถจะเรียนต่อไปได้ การสอนให้นักเรียนรู้จักจดตำรา

การให้นักเรียนไปอ่านตำราเฉย ๆ ย่อมไม่บังเกิดผลสมบูรณ์ ครูไม่มีทางจะทราบได้ว่านักเรียนได้ไปอ่านตำราจริงหรือไม่ ดังนั้นครูจึงควรจะให้ นักเรียนย่อใจความในหนังสือที่ตนได้อ่านมาส่งด้วย

แบบฟอร์มในการทำรายงานการอ่านหนังสือ อาจจะทำเป็นรูปดังนี้

โรงเรียน..... จังหวัด.....

ชื่อ..... ชั้น.....

เรื่องที่อ่าน.....

ชื่อหนังสือ.....

เนื้อเรื่องโดยย่อ.....

ความเห็นของผู้อ่าน.....

๑๓

การทบทวนงานแก่นักเรียนชั้น หมายถึงความว่าครูจะต้องได้อ่านหนังสือ
เหล่านั้นมาด้วย และเมื่อนักเรียนเขียนรายงานการอ่านหนังสือมาส่ง ครูจะต้อง
ตรวจดูทุกครั้ง การตรวจไม่ใช่ให้คะแนน หรือเขียนว่าพอใช้ ดี ดีมาก เหนียว
ครูจะต้องชี้แจงข้อบกพร่อง หรือชมเชยข้อดีของนักเรียนไปด้วย คำติชมของ
ครูควรจะสั้นแต่บอกให้นักเรียนรู้ว่าควรทำอะไร เช่น “ขาดคำอธิบายเรื่อง
จริยศึกษา และหัดศึกษา ชี้แจงให้เห็นส่วนสัมพันธ์ขององค์ต่าง ๆ แห่งการ
ศึกษาได้” เป็นต้น

ถ้าเป็นไปได้ครูควรจะแนะนำให้นักเรียนใช้กระดาษในการเขียนรายงาน
ให้ได้ขนาดเดียวกัน และให้นักเรียนนำแผ่นผ้าห่มเก็บกระดาษเหล่านั้นไว้ให้ครบ
แผ่นชนิดเจาะรูทำด้วยกระดาษปกอ่อนราคาไม่สูงแพง จะใช้เก็บกระดาษเหล่านั้น
ได้ดีมาก

การให้งานเช่นนั้นไม่ได้หมายความว่านักเรียนทุกคนจะต้องอ่านหนังสือเล่ม
เดียวกัน ใครจะไปอ่านหนังสืออะไรก็ได้ ข้อสำคัญให้ตรงกับปัญหาที่ถกเถียง
กัน บางทีครูอาจจะให้อ่านบทความในนิตยสารบ้างก็ได้ และถ้าเป็นไปได้ครู
ควรจะสนับสนุนให้นักเรียนอ่านหนังสือหลาย ๆ เล่ม

ปัญหาอยู่ว่านักเรียนอาจจะลอกรายงานกันก็ได้ ขอนเห็นจะมีทางแก้ไข
บ้างโดยครูย่อมจะสังเกตได้จากจำนวนของนักเรียน แต่ถึงแก้ไขได้ก็ไม่ควรจะ

เครื่องครุฑมากนัก การทักเรียนได้ลอกรายงานของเพื่อนมาส่ง ก็เป็นการเรียน
อยู่ในตัวบ้างแล้ว
ปัญหาเรื่องเวลา

หากเราจะสอนเด็กโดยวิธีให้คนคิดว่าจากหนังสือด้วยตนเองเช่นนี้ ปัญหา
ข้อหนึ่งที่ครูจะต้องเข้าใจได้คือเรื่องเวลา หลักสูตรของเราเริ่มมาก และเราจะต้อง
สอนในเวลาจำกัด อีกอย่างหนึ่งโรงเรียนฝึกหัดครูโดยทั่วไปมักจะจำกัดเวลา
สำหรับกิจกรรมต่างๆ ไว้ตลอดวัน เด็กมีเวลาว่างสำหรับอ่านหนังสือน้อย ถ้า
ครูทุกคนจะให้งานเช่นนี้เหมือนกัน และตั้งให้เด็กไปอ่านนอกเวลาเรียน นั
กคิดว่าเด็กจะไม่มีเวลาอ่านหนังสือได้เพียงพอ

ผู้เขียนเห็นว่าเวลาที่จะให้นักเรียนฝึกหัดครูอ่านหนังสือ ควรจะเป็นเวลา
เรียน สัมมุติว่าชั่วโมงหนึ่งเป็นชั่วโมงหลักสูตรการศึกษา แทนที่ครูจะให้นักเรียนจดตาม
ตำรา ครูอาจจะให้เข้าไปอ่านหนังสือในห้องสมุดโดยคงหัวข้อไว้ให้คงได้กล่าว
มาแล้ว และเพื่อเป็นการประหยัดเวลาครูอาจจะให้หัวข้อไว้แต่ชั่วโมงก่อน หรือ
ครูอาจจะพิมพ์หัวข้อการค้นคว้าแก่นักเรียนไปเลย ข้อสำคัญหัวข้อที่แจกไปจะ
ต้องบอกชื่อหนังสือ และหน้าของหนังสือไว้อย่างเรียบร้อย เวลาเด็กไปเปิด
หนังสืออ่านก็ให้อ่านได้ทันที โดยไม่ต้องมาพลิกหาหน้าอีกต่อไป ห้องสมุดก็ควร
จะเตรียมไว้ต้อนรับเช่นเดียวกัน ถ้าครูประจำวิชาไปแจ้งความจำนงค์ไว้ บรรณา
ธิกะจะต้องจัดหนังสือวางบนโต๊ะไว้ให้พร้อม

การอ่านหนังสือควรจะเป็นกฎเกณฑ์ไว้ว่าให้อ่านให้จบภายในชั่วโมง
พร้อมทั้งทำรายงานการอ่านไปในตัวด้วย ใครที่ทำไมเสร็จก็ให้เอาไปทำต่อ
นอกเวลาเรียน

เวตาเรียนในชั้นควรจัดแบ่งออกเป็นสองส่วน ส่วนที่หนึ่งใช้สำหรับอ่านหนังสือ ส่วนที่สองให้ใช้สำหรับอภิปรายปัญหา การอภิปรายปัญหาจากเรื่องที่ได้อ่านมานั้นจะกล่าวในตอนต่อไป

ผู้เขียนเคยได้ให้คำแนะนำวิธีสอนแบบนักรบโรงเรียนฝึกหัดครูหลายแห่ง คราวนั้นมากหนักใจว่าจะสอนไม่ทันหลักสูตร เผอิญได้ไปพบปะกับผู้ที่ได้เคยทำการสอนแบบนักรบในโรงเรียนแห่งหนึ่ง ครูผู้นั้นบอกว่าถามหนังสืออ่านบริบูรณ์ว่ากลัวว่าหลักสูตรจะน้อยไปเสียด้วยซ้ำ เพราะสอนได้รวดเร็วและเด็กเข้าใจดีต่อการงานมากเป็นพิเศษ ผู้เขียนยังไม่ทราบแน่ชัดว่าจะเป็นจริงดังหรือไม่ แต่คนที่เขาว่าเช่นนั้นเขามีสถิตฐานมาแต่คงถึงความเห็นในชั้นต้นก่อนว่าถ้าครูเข้าใจได้คงจะสอนทันหลักสูตรแน่

การอภิปรายปัญหาจากเรื่องที่ได้อ่านมาแล้ว

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าหนังสือที่ให้เด็กไปอ่านเพื่อหาความรู้เอาเองนั้นไม่จำเป็นจะต้องเป็นเล่มเดียวกัน ใครจะอ่านเล่มใดก็ได้ ขอให้มีความรู้ในเรื่องเดียวกันก็พอ ที่กล่าวเช่นนั้นเพราะอยากเปิดโอกาสให้นักเรียนได้อ่านหนังสือหลาย ๆ เล่ม ความรู้จะได้กว้างขวางออกไป ถ้าให้อ่านแต่เล่มเดียว ความรู้ของนักเรียนจะแคบ จำกัดอยู่ภายในขอบเขตของหนังสือเล่มเดียว

ถ้าครูให้นักเรียนในชั้นไปอ่านเรื่องเดียวกันจากหนังสือหลาย ๆ เล่ม ปัญหาใหม่จะเกิดขึ้น กล่าวคือนักเรียนแต่ละคนจะได้รับความรู้จากหนังสือที่ตนอ่านแต่เพียงเล่มเดียว ถ้าหนังสือที่ครูให้อ่านมีอยู่ ๕ เล่ม ในชั้นจะมีนักเรียน ๕ พวก แยกไปตามหนังสือที่ตนเรียนอ่าน เช่นนี้ถึงที่นักเรียนได้ทราบก็จะดำเนินไปคนละอย่าง เป็นการลำบากแก่ครูในการที่จะปรับให้เข้าพวกเข้ากันได้

ตั้งนั้นครูต้องแก้ปัญหา โดยให้ทำการอภิปรายปัญหาจากเรื่องที่นักเรียนได้อ่านมาแล้ว พวกที่ไปอ่านหนังสือของนาย ก. จะได้ชี้แจงให้ชนทราบว่า นาย ก. ว่าอย่างไร และในทำนองเดียวกัน พวกที่อ่านหนังสือของนาย ข. ก็จะได้บอกให้ชนทราบว่านาย ข. ว่าอย่างไร ถ้ามีปัญหาขัดแย้งกันควรที่จะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ถกเถียงกันโดยอาศัยเหตุผลว่าควรที่จะเชื่อตามความเห็นของผู้ใดคนหนึ่ง

การอภิปรายปัญหาในชั้นควรจะมีเจ้าหน้าที่ประจำดังนี้

ก. ประธาน มีหน้าที่ควบคุมการอภิปรายปัญหาให้เป็นไปตามระเบียบ เป็นผู้ชี้ให้ผู้หนึ่งผู้ใดออกความคิดเห็น และเป็นผู้สรุปความเห็นของที่ประชุมเป็นตอนๆ ไป ถ้าที่ประชุมพูดออกนอกประเด็น ประธานควรจะต้องบอกละทิ้งอภิปรายให้ตรงประเด็น

สำหรับตอนต้น นักเรียนยังไม่เข้าใจข้ออภิปรายปัญหา ครูควรจะทำหน้าที่เป็นประธานประจำไปพลางก่อน เมื่อแน่ใจว่านักเรียนเข้าใจระเบียบดีแล้ว จึงให้นักเรียนคัดเลือกประธานเอง ตัวประธานควรจะได้ยินบ่อยๆ เพื่อฝึกให้นักเรียนได้รู้จักรับผิดชอบตนเอง

ข. ที่ปรึกษาฝ่ายวิชาการ ตามปกติครูต้องทำหน้าที่เป็นประจำ เพราะย่อมเป็นผู้รอบรู้ในสาขาวิชาที่ตนเองสอน แต่บางทีนักเรียนหรือครูอาจจะไปเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกมาเป็นที่ปรึกษาฝ่ายวิชาการก็ได้

หน้าที่ของที่ปรึกษาฝ่ายวิชาการก็คือ ให้คำแนะนำแก่ที่ประชุมในเรื่องที่ถกถึงอภิปรายกันอยู่ ที่ปรึกษาฝ่ายวิชาการอาจจะได้รับเชิญให้อภิปรายเรื่องราวบางอย่างเป็นพิเศษก็ได้ ถ้าเห็นว่าปัญหาที่ประชุมมองข้ามไป

ที่ปรึกษาฝ่ายวิชาการก็อาจจะขอรับรองให้ประธานหยิบยกปัญหานี้ๆ มาอภิปรายเพิ่มเติมได้

ก. เลขานุการ ถ้าจะให้การอภิปรายปัญหาสมบูรณ์ ที่ประชุมจะต้องมีรายงานการประชุมทุกครั้ง รายงานการประชุมสมควรจะจดเอาแต่ข้อสรุป เพราะถ้าจะจดละเอียดไปทุกตอน หน้าที่ของเลขานุการจะหนักมาก ข้อสรุปที่เลขานุการจดนี้ อาจจะใช้เป็นโน้ตกลางของวิชานี้ได้ เรื่องราวที่จดนี้ ก่อนเลิกประชุมเลขานุการจะต้องอ่านให้ที่ประชุมฟัง ขอความเห็นของที่ประชุมเสีย ก่อนว่าอะไรขาดตกบกพร่องบ้าง เมื่อเป็นทพพอใจของที่ประชุมแล้วจึงนำมาใช้ได้

รายงานการประชุมเลขานุการจะต้องให้ครูตรวจแก้เสียก่อน เมื่อตรวจเสร็จแล้วจึงให้เลขานุการนำเอามาปิดไว้บนกระดานของชั้น ใครจะมาตอกเป็นโน้ตก็ได้ หรือถ้าโรงเรียนมีเครื่องพิมพ์และเครื่องอัดสำเนา ครูอาจจะให้พิมพ์รายงานการประชุมแจกนักเรียนที่ลงทะเบียนได้ ถ้าทำได้เช่นนี้ครูควรจะเก็บรายงานเหล่านั้นไว้สัก ๕ ฉบับ เมื่อถึงต้นปีก็เย็บเล่มใหม่ ใช้เป็นตำราอีกเล่มหนึ่งให้นักเรียนไปได้อีก

ตำแหน่งเลขานุการเป็นตำแหน่งที่ต้องทำงานหนัก และคนที่จะเป็นเลขานุการของที่ประชุมใดควรจะเป็นผู้ที่ชำนาญงาน ฉะนั้นตำแหน่งนี้ควรจะแต่งตั้งถาวร แต่ครูและนักเรียนควรตั้งเลขานุการผู้ช่วยไว้อีก ๒ คน ให้ช่วยเลขานุการบันทึก และทำรายงานการประชุม เลขานุการผู้ช่วยควรจะผลัดเปลี่ยนกันมารับหน้าที่ เพื่อเป็นการฝึกนักเรียนอื่นๆ ให้ชำนาญงาน

เพื่อจะช่วยให้เลขานุการทำงานได้เต็มที่ ครูที่สอนวิชาต่างๆ ไม่ควรจะ

ไปตั้งเดชานุการซักัน ถ้าครุส่อนหลัดการศึกษาดังตงนาย ก. เป็นเดชานุการ
ประจำวิชาของคณ ครุส่อนจิตวิทยากัไม่ควรไปตั้ง นาย ก. เป็นเดชานุการของ
วิชานอก เพราะนาย ก. จะทำงานไม่ไหว

ที่ประชุมในการอภิปรายปัญหาไม่ควรจะขาดเจ้าหน้าที่ทั้งสามที่กล่าวมา
แล้ว ส่วนนักเรียนอื่นๆ ที่ไม่ได้มีหน้าที่ประจำเป็นสมาชิกของที่ประชุม ช่วย
เหลือที่ประชุมในการแสดงความคิดเห็น และปัญหาต่างๆ ที่ได้อภิปรายกัน

หน้าที่ของผู้เข้าร่วมประชุมในการอภิปรายปัญหา ตลอดจนข้อคิดในการ
อภิปรายปัญหานั้นจะพิมพ์ในเอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ ๖๔ ด้วยการทำงาน
เป็นหมู่เป็นคณะ และท่านผู้สนใจอาจจะค้นคว้าเพิ่มเติมในหนังสือ “คู่มือศึกษา
นิเทศก” ออกก็ได้

การแบ่งงานกันทำ

บางที่ปัญหาเรื่องเวลาและหลักสูตรอาจจะทำให้ครูเดือดร้อน กัดจะสอน
ไม่จบหลักสูตรตามกำหนดเวลา ถ้าเป็นเช่นนั้นครูอาจจะแก้ไขได้ โดยการให้
นักเรียนแบ่งหน้าที่กันทำ คือแทนที่จะให้นักเรียนทั้งหมดอ่านหนังสือเรื่องเดียว
กัน ครูอาจจะแบ่งนักเรียนในชั้นออกเป็น ๓ พวก แต่ละพวกให้ไปค้นเรื่องต่างๆ
กัน จัดเรื่องทคนให้ติดต่อกันไปตามหลักสูตร เมื่อถึงเวลาอภิปรายปัญหาให้
นักเรียนพวกใดพวกหนึ่งเป็นเจ้าของเรื่อง อธิบายเรื่องราวของตนรับผิดชอบให้
ชนฟัง ตลอดจนเวลานักเรียนในชั้นจะซักถามอะไรก็ได้ นอกจากนั้นนักเรียนที่เป็น
เจ้าของเรื่องยังต้องทำหน้าที่ตอบบทกยอมมาแจกจ่ายแก่นักเรียนอื่นๆ ด้วย ถ้า
โรงเรียนมีเครื่องอัดสำเนา นักเรียนเจ้าของเรื่องควรจะจัดพิมพ์บทกแจกและ
เก็บไว้เป็นต้นแบบของชั้น

การแบ่งงานกันทำโดยวิธีนี้ไม่ควรจะให้เริ่มทำในตอนแรก เพราะนักเรียนยังไม่เข้าใจวิธีการดีพอ ควรจะรอให้นักเรียนได้ฝึกหัดทำรายงานการอ่านหนังสือไปจนชำนาญเสียก่อน

ถ้าครูจะให้เด็กแบ่งงานกันทำเช่นนี้ ดูเผิน ๆ ก็คล้ายกับว่าครูคงไม่ทำงานทำ เพราะนักเรียนสอนกันเอง ครูเพียงแต่เป็นผู้นั่งฟัง แต่ความจริงแล้วครูมีงานทำมาก ครูจะต้องเป็นทั้งปราชญ์ฝ่ายวิชาการของชั้น ปัญหาบางอย่างที่ซักถามกันในเวลาประชุม นักเรียนที่เป็นเจ้าของเรื่องอาจจะตอบไม่ได้ ครูต้องเป็นผู้ตอบแทน บางทีเจ้าของเรื่องอธิบายตกหล่น ครูต้องซักถามเพื่อให้ได้เนื้อเรื่องบริบูรณ์ นอกจากนั้นครูยังมีหน้าที่ตรวจรายงานขอเขียนบทนักเรียนเจ้าของเรื่องทำแจกแก่ชั้นด้วย งานของครูก็ยกมาเป็นตัวอย่างหนึ่งไม่หมด เมื่อได้ถึงมอดอนตามวชน ครูจึงจะมองเห็นว่าตนมีหน้าที่อะไรบ้าง

ขอเตือนไว้ล่วงหน้าก่อนว่า การแบ่งงานกันทำเป็นวิธีฝึกให้นักเรียนแต่ละคนได้รู้จักรับผิดชอบในงานของตน ถ้าครูจะนำมาใช้ในการสอน ครูควรจะมุ่งสอนในเรื่องนี้เป็นข้อใหญ่ เมื่อใครรับหน้าที่ไป ครูจะต้องกวดขันดูแลให้คนนั้นได้ปฏิบัติตามความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายไป และในทางตรงกันข้ามถ้านักเรียนคนใดยังไม่มีความสามารถส่งพอที่จะรับมอบหมายการงานได้ ครูก็ไม่ควรจะมีมอบให้ทำ

คงจะเป็นที่สงสัยว่า ถ้าเช่นนั้นครูมีของมอบหมายงานให้แก่เด็กนักเรียนที่เรียนดีเท่านั้นหรือ คนที่เรียนไม่ดีก็ไม่มีโอกาสได้ทำงานสักที ขอให้คำตอบว่า การจัดแบ่งงานให้เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจ และสติปัญญาของนักเรียนทุกคนเป็นหัวใจของการสอนแผนใหม่ นักเรียนที่มีความสามารถมากก็

รับงานใหญ่ๆ ไป ส่วนคนที่มีความสามารถน้อยก็จะต้องออกไปที่ตะเลงกตะ
น้อย แลวจะคอยเพิ่มให้มากขึ้นทีละที ส่วนการพิจารณางานนั้น ให้พิจารณา
จากความสำเร็จของงานที่ได้รับมอบหมายไป

การแบ่งงานกันทำไม่จำเป็นจะต้องแบ่งเป็นพวกเสมอไป บางที่ครออาจ
จะแบ่งให้นักเรียนเพียงคนเดียวไปคนเดียวเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษได้ และ
เรื่องท่มอบให้ไปคนเดียวก็ไม่จำเป็นจะต้องอยู่ในตำราแต่อย่างใด อาจจะเป็น
จากนิตยสารหรือหนังสือพิมพ์รายวันก็ได้ ตัวอย่างเช่นครอสอนเรื่ององค์แห่ง
การศึกษาในวิชาหลักการศึกษา เมื่อครอได้กำหนดหนังสือให้อ่านและหัวข้อที่
ควรจะค้นคว้าให้นักเรียนแล้ว ครออาจจะเคยอ่านปาฐกถาของใครคนหนึ่ง
หรือบทความบทความหนึ่งในหนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร และเห็นว่าข้อความนั้นๆ
นักเรียนควรจะรู้เรื่องด้วย เช่นนี้ ครออาจจะกำหนดให้นักเรียนคนหนึ่งไป
อ่านเรื่องนั้นมาพร้อมทั้งให้อธิบายถึงความเป็นเชิงวิพากษ์วิจารณ์ด้วย เมื่อถึงเวลา
อภิปรายปัญหาให้นักเรียนคนหนึ่งนำรายงานให้ชนทราบ

ความเห็นของผู้เขียน

บทความเรื่องนี้เป็นแต่เพียงส่วนหนึ่งของวิธีสอนโดยการให้ห้องสมุด ผู้
เขียนมุ่งหมายจะเสนอความคิดเบื้องต้นให้เท่านั้น เมื่อครอผู้สอนได้ลงมือทำกัน
จริงๆ แล้วอาจจะมองเห็นช่องทางในการคิดเปลี่ยนแปลงวิธีสอนให้ดีขึ้น หรือครออาจจะ
เพิ่มวิธีสอนใหม่ๆ ให้ออกเหนือไปจากนี้ได้

ขออย่างหนึ่งบทความไม่ได้กล่าวถึงปัญหาซึ่งอาจจะเกิดขึ้น และใน
ทำนองเดียวกันไม่ได้กล่าวถึงวิธีแก้ปัญหานานๆ ใด เรื่องนี้ขอยกให้เป็นหน้าที่
ของครอผู้สอน หรือถามปัญหาแก่ใจไม่ตก ผู้เขียนก็นัดจะให้คำแนะนำเท่าที่จะ
ช่วยได้

เมื่อได้อ่านมาถึงตอนนี้ ผู้อ่านคงพอจะสรุปได้ว่าวิธีสอนที่กล่าวมานี้ มีความมุ่งหมาย ๖ ประการ คือ

๑. ส่งเสริมให้นักเรียนได้ค้นคว้าหาความรู้โดยตนเอง และให้รู้จักทำงานเป็นอิสระโดยไม่ต้องคอยพึ่งครูอยู่ตลอดเวลา

๒. ฝึกหัดให้นักเรียนบังเกิดความชำนาญในการอ่านและการบันทึกข้อความที่เป็นประโยชน์ไว้ใช้ในโอกาสต่อไป

๓. ฝึกหัดให้นักเรียนเป็นคนกล้าแสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นรากฐานของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

๔. ฝึกหัดให้นักเรียนพดจาณะฉานในที่ประชุม

๕. อบรมให้นักเรียนรู้จักร่วมมือกับคนอื่นทำงาน

๖. อบรมให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ของตน

ผู้เขียนเข้าใจว่า ถ้าครูสามารถทำการอบรมให้นักเรียนเกิดความสามารถตามวัตถุประสงค์ทั้งหกประการนี้ได้ คุณภาพของนักเรียนของเราจะสูงขึ้นมาก ทุกวันนี้เราทำการสอนกันโดยเอาความรู้ไปสอนนักเรียนเฉยๆ นักเรียนจึงช่วยตัวเองไม่ค่อยได้ การช่วยตัวเองนี้เราควรจะต้องฝึกสอนให้มากเป็นพิเศษ เพราะเมื่อเด็กออกจากโรงเรียนไปแล้วก็จะต้องพึ่งตนเองต่อไป

การนำวิธีสอนใหม่ๆ มาใช้ย่อมจะมีข้อบกพร่องและอุปสรรคนานาประการ แต่ครั้นไม่ควรจะตั้งว่า การที่โลกเราเจริญขึ้นมาได้มากมายถึงเช่นนี้เพราะคนเราได้พยายามใช้ของใหม่ๆ และทดลองใช้วิธีการใหม่ๆ อยู่เสมอ เมื่อพบข้อบกพร่องหรืออุปสรรคก็หาวิธีแก้ไขให้ดีขึ้นเป็นลำดับ ถ้าเราทดลองใช้วิธีสอนใหม่เรื่อยๆ ผู้เขียนเข้าใจว่าการศึกษของเราจะก้าวหน้าไปได้ในเวลาไม่นานนัก.

